

Pasningsvejledning

Korthalet opossum

Korthalet opossum (*Monodelphis domestica*) tilhører de amerikanske pungdyr. Usædvanligt for pungdyr generelt har hunnen ingen pung på maven. Foto: Phil Myers

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Monodelphis domestica

Korthalet opossum (Gray/grey short-tailed opossum, Brazilian opossum)

Korthalet opossum tilhører gruppen af de amerikanske pungdyr og ordenen Didelphimorphia, hvis arter på engelsk alle kaldes "opossums" (ikke at forveksle med "possums", som tilhører de australske pungdyr). Ordenen inkluderer op mod 100 eller flere arter af opossums fordelt på 1-4 familier og 15-19 slægter (afhængig af klassificeringen).

Korthalet opossum placeres af nogle i familien Marmosidae (de pungløse pungdyr) og af andre i Didelphidae. Slægten *Monodelphis* omfatter i alt 20 arter.

Korthalet opossum og den nordamerikanske pungrotte (*Didelphis virginia*) er de eneste amerikanske pungdyr, der i dag holdes privat i Danmark.

Sværhedsgrad:
Mellem

Kort om dyret

- 12-20 cm, 60-150 g; hannen størst
- Op til over 6 år gammel
- Nataktiv; kan dog også være aktiv om dagen
- Indeanlæg min. 80 x 40 cm og 100 cm højt med rigeligt klatremuligheder, skjul og godt bundlag, de kan rode i
- Høj luftfugtighed (min. 50 %)
- I høj grad trælevende og klatrer godt, men roder også efter føde på jorden
- Kan ved rette træning blive meget tam og tryk ved håndtering
- Æder både planter og dyr; dygtig jæger
- Solitær og stærkt territorial; skal holdes alene i et anlæg
- Drægtig i ca. 2 uger og føder typisk 5-8 unger

Udbredelse og levesteder

Korthalet opossum er naturligt udbredt i det centrale og østlige Sydamerika typisk i tørre områder, busklandskab, landbrugsområder, men også i fugtige miljøer som græsenge og skove. Derudover kan de også ofte findes i bebyggelse, hvor de kan skjule sig.

Arten anses ikke som værende truet (IUCN: Least concern).

2 Fuldvoksen størrelse

Korthalet opossum er én af de mindre arter af opossummer med en længde på 12-20 cm plus en hale på 5-10 cm, og en vægt på ca. 60-150 g. Hannerne er lidt større og kraftigere end hunner. Hos hannerne er testiklerne tydelige.

Korthalet opossum er grålig til brun i farven, lidt lysere på bugen og helt lys på fødderne. Halen, undtagen basen, er næsten bar for pels. Den bruges til at gribe fat om grene til at opnå bedre balance, når dyret klatrer rundt i grene. Derudover bruges halen til at bære og transportere redemateriale.

Kløerne er relativt kraftige og buede, der gør, at de kan klatre sikkert rundt i grene, og de har relativt mange tænder med lange hjørnetænder.

Dyrene har duftkirtler, som bruges i forbindelse med reproduktion og territorieafmærkning.

3 Forventet levealder

Korthalet opossum bliver typisk 3-4 år, men ses i fangenskab at kunne blive op til over 6 år.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Korthalet opossum lever naturligt solitært. Den er nataktiv og mest aktiv i de første par timer efter skumring. I fangenskab kan de dog også ses af og til at være vågne i dagslys. Om dagen sover de i reder, bygget og foret med forskelligt blødt materiale, i hulrum i træer, klippesprækker, forladte boer og andre skjul. De opholder sig en stor del af deres tid over jorden, hvor de klatrer rundt i vegetationen, men kommer til tider ned på jorden for at søge føde og flytte sig mellem træer.

Korthalet opossum skal holdes indendørs i et stort bur eller terrarium på mindst 80 x 40 x 100 cm (l x b x h) for 1 individ.

Anlægget skal indrettes med masser af klatremuligheder i form af grene i forskellige tykkelser, platforme i højden og flere skjul, f.eks. hule træstubbe, barkstykker, sten o.l. Udover rigeligt med forskellige skjul skal der være mindst 1 redekasse, f.eks. en stor undulatkasse, foret med hør og halm. Neutralt toiletpapir kan også bruges som redemateriale.

Bundlaget skal være af træflis, spagnum, spåner, gerne blandet med blade, så dyret kan rode rundt heri.

Foderrester og ekskrementer fjernes, og frisk vand gives dagligt. Omkring redekassen, hvor dyret ofte ses at besøge, kan efterlades lidt ekskrementer, så lidt af dyrets duftstoffer efterlades efter rengøring og dermed gør dyret mere trygt. Korthalet opossum kan med lidt træning lære at benytte en affaldsbakke (f.eks. flad skål) med lidt kattegrus, hvilket vil lette rengøringen. Tjek jævnligt redekassen og andre skjul for foderrester for således at undgå forrådnelse og dårlig hygiejne i anlægget. Bundlaget skiftes efter behov (ca. 2-4 gange månedligt afhængigt af anlæggets størrelse), således at en god hygiejne altid opretholdes.

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Korthalet opossum holdes fint ved stuetemperatur. Evt. kan temperaturen justeres et par grader (mellem ca. 22-24° C) over døgnnet, koldest om natten, for således at imitere en naturlig variation i temperaturen.

Luften må ikke være for tør, og luftfugtigheden bør være mindst 50-60 % i anlægget.

Pungdyr uden pung

Usædvanligt og ellers kendetegnet for pungdyr (dog mere almindeligt blandt de amerikanske pungdyr) har hunnerne ikke en pung på maven.

På bugen har hunnen typisk 13 dievorter, som ved hjælp af muskler kan trækkes tilbage ind i kroppen, når de ikke er i brug.

Dievorterne svulmer op, når der er unger.

Korthalet opossum opholder sig i naturen meget af tiden over jorden, hvor den klatrer rundt i vegetationen. Det er derfor vigtigt med masser af forskellige klatremuligheder i anlægget foruden mange skjul. De kommer dog undertiden også ned på jorden for blandt andet at søge efter føde, hvorfor et godt bundlag også er vigtigt. Foto: Vladimír Motycka

Korthalet opossum slikker sin pels for at rengøre den for skidt og parasitter, og det er helt normal adfærd.

6 Stimulering og behov for motion

Korthalet opossum bliver let stereotyp (udvisning af gentagen adfærd) ved manglende aktiviteter og stimuli. Stereotypi er et typisk tegn på stress og mistrivsel, og det er derfor meget vigtigt at give dyret et rummeligt og stimulerende anlæg med masser af aktivitet, klatre- og skjulemuligheder.

Det er derfor også vigtigt at aktivere dyret ved at gemme føden rundt omkring i anlægget, så det skal bruge tid, kræfter og dets udmærkede lugtesans på at søge efter det. Gem emnerne både oppe og nede, på grene, skjult under sten, nedgravet i bundlaget osv. Variér fødeemnerne fra dag til dag, og veksl mellem at servere frugt, grønt og kød udskåret i forskellige størrelser, så dyret udfordres med at håndtere og bearbejde det.

Ved regelmæssig håndtering fra helt unge kan de blive meget tamme og være trygge ved håndtering. Træning kan desuden være en stimulerende aktivitet for dyret og være en fordel for begge parter.

Korthalet opossums aktivitetsområde i naturen ligger formentlig på omkring 1-2 km². Et individs område duftmarkeres og forsvares aggressivt mod indtrængende artsfæller. De klatrer i naturen en hel del, og det er derfor meget vigtigt, at anlægget har rigeligt med klatremuligheder. Et stort løbehjul med fast bund (ikke tremmer) kan installeres som supplement til (aldrig som erstatning for) et ellers rummeligt og stimulerende anlæg.

7 Fodring

Korthalet opossum er altædende og spiser både planter og dyr. Dens naturlige føde består typisk af insekter, orme, frøer, små krybdyr, mindre pattedyr (f.eks. gnavere), diverse ådsler samt frugt og grønt. Føden findes og jages primært ved hjælp af deres gode lugtesans.

Den er en dygtig jæger og tilmed set succesfuldt at fange skorpioner. Ved levende byttedyr, som kan være lige så store som dem selv, vil de under jagten typisk hoppe oven på byttet, holde det nede ovenfra med forbenene og aflive det ved et nakkebid med deres sylespidse hjørnetænder.

Korthalet opossum skal som grundkost have kattetørfoder eller proteinrigt universalfoder suppleret dagligt med kød, aflivede mus eller museunger, hårdkogt æg, græshopper, fårekullinger, kakerlakker, melorme og andre hvirvelløse dyr. Derudover gives lidt forskelligt frugt og grønt.

Sørg for at fodre varieret, og skift også mellem emnerne mellem dagene, så føden ikke bliver ensformig.

Et vitamintilskud i pulverform skal strøs ud over foderet.

Der skal altid være rigeligt frisk vand tilgængeligt, da dyrene let kan dehydrere og svækkes ved væskemangel. Tjek helst vandet flere gange dagligt og fyld op, hvis nødvendigt. Korthalet opossum lærer hurtigt at bruge en drikkeflaske, hvilket anbefales frem for en skål, da vandet på den måde lettere holdes rent.

8 Sociale behov

Korthalet opossum lever i naturen alene og mødes kun naturligt med artsfæller, når de skal parre sig, og når territoriet skal forsvares. De kan blive særdeles aggressive over for artsfæller (både af samme og forskelligt køn), i værste fald med alvorlige skader eller døden til følge. Dyrene slås ved at slå ud med forbenene med de

Korthalet opossum bliver let stereotyp, hvis der mangler aktiviteter og stimuli. En vigtig berigelse af dyrets anlæg indebærer at sprede og skjule forskellige fødeemner rundt omkring i anlægget, både oppe og nede, så den aktiveres og stimuleres ved at søge efter det. Variér også mellem fødeemner i forskellige størrelser, så de udfordres med at bearbejde føden. Foto: Klaus Rudloff

Korthalet opossum æder både planter og dyr, og den er en dygtig jæger. De skal have en føde bestående af proteinrig universalfoder, forskellige smådyr, og lidt frugt og grønt. Foto: Marco Salemi

skarpe kløer mod hinanden, ofte akkompagneret af hvæs og skrig.

Duftstoffer bruges primært i kommunikationen mellem artsfæller og bruges både til territorieafmærkning og i forbindelse med reproduktion til bl.a. at stimulere hunners brunst.

Grundet korthalet opossums stærkt territoriale natur skal de holdes alene i et anlæg. For at dyret får stimuleret og mulighed for at udvise naturlig (herunder også territorial) adfærd over for artsfæller, bør man fra tid til anden placere to anlæg ved siden af hinanden, så dyrene kan lugte hinanden, men ikke kan skade hinanden fysisk. Individuer, der bruges til avl, vil desuden få stimuleret deres naturlige adfærd over for artsfæller under parringsforsøget.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

I meget gunstige omgivelser kan korthalet opossum få op til 5, måske 6, kuld årligt. Typisk får de dog færre kuld om året. Hunners brunst og ægløsning stimuleres tilsyneladende via specielle duftstoffer fra en han, og brunsten varer typisk 3-12 dage.

Ved parringsforsøg sættes hannen ind til hunnen i maks. 2 uger (under skarp overvågning, da det kan ende fatalt, hvis tiden ikke er den rigtige), og hannen skal altid fjernes, før hunnen føder, så det ikke risikeres, at afkommet ædes eller parret slås alvorligt. Det kan muligvis være en god idé med en periode (f.eks. en uge), før parret sammensættes til parring, hvor de to dyrs anlæg står side om side, så parret kan lugte hinanden, men er fysisk adskilt. En del af parringsseancen er, at hannen markerer området med sin duft, og parret lugter til, slikker, jager og bider hinanden, og det kan ofte virke meget voldsomt. Selve parringen sker ofte liggende på siden og varer typisk omkring 5 minutter, evt. kortere.

Disse dyr kan være særdeles stridbare over for hinanden, og man skal være særligt opmærksom, når parret sammensættes. Opstår alvorlige konflikter, skal de skilles ad. Chansen for succes er størst, hvis anlægget er stort med mange grene, flugt- og skjulemuligheder, så individerne altid kan undslippe hinanden. Derudover skal der være minimum to redekasser, men gerne flere, så de hver især har deres egen rede og soveplads.

Drægtighedsperioden er 14-15 dage og kuld størrelsen 3-14, men normalt 5-8 unger. Moderen og ungerne skal have helt ro efter fødslen. I for stressende omgivelser kan det risikeres, at moderen æder ungerne. Usædvanligt for pungdyr generelt (dog mere almindeligt blandt de amerikanske pungdyr) har hunnen ingen pung på maven, hvor afkommet kan udvikle sig fra. Ungerne fødes dog, som hos alle pungdyr, relativt underudviklede, er ca. 1 cm lange og vejer kun ca. 0,1 g. De nyfødte unger kravler op til en dievorte på moderens bug og hæfter sig fast herpå (vorten svulmer op) de næste to uger, hvorfra de videreudvikler sig. Herefter følger en periode, hvor ungerne opholder sig i reden, mens moderen fra tid til anden er ude at søge efter føde.

Omkring 3-ugers-alderen vokser pelsen ud, i 4-ugers-alderen åbnes øjnene, og herefter begynder ungerne så småt at indtage fast føde. Når moderen er ude at søge føde, kan hun ses at bære rundt med (måske kun nogle af) ungerne på ryggen, og de vil kravle rundt på hende. Som 7-9 uger gamle fravænnede ungerne, hvorefter de kan skilles fra moderen. I senest 3-måneders-salderen skal de skilles fra moderen, da der ellers kan opstå alvorlige konflikter, som stresser alle parter.

I ca. 4-6-måneders-alderen bliver ungerne kønsmodne. I naturen vil de muligvis først begynde at yngle, når de er over 1 år gamle.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Typiske sygdomstegn er nedsat aktivitet, passivitet og manglende/nedsat appetit. Opsøg da en dyrlæge, der har viden om og erfaring med arten (forhør dig evt. hos Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Exotiske Pattedyr).

Efter parringsforsøg er det vigtigt, at hunnen har en redekasse med plads til alle unger. Redekassen kan fores med lidt hø og halm, men der også skal være rigeligt ekstra redemateriale tilgængeligt, så hunnen også selv kan fore reden. Foto: Vladimír Motyčka

Menneske & dyr

Korthalet opossum har visse karakteristika, der gør, at den bruges som forsøgsdyr til forskning især omkring immunsystemet, udviklingsbiologi og kræft.

Arten skulle efter sigende være det første pungdyr, der har fået kortlagt dets fulde genom (det genetiske arvemateriale).

Det videnskabelige artsnavn ("domestica") kommer af, at visse steder i dens naturlige udbredelsesområde (bl.a. Brasilien) sætter folk pris på arten i deres hjem, da den effektivt fanger skadedyr som gnavere og insekter.

11 Øvrige informationer

Lovgivning

Korthalet opossum findes i bilag 2 i Bekendtgørelsen (nr. 1021 af 12/12 2002) om privates hold af særlige dyr m.v.

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arten bør holdes, således at dens fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arten kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om artens biologi og erfaringer med dens hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

1. version. December 2013